

แนวคิดสำนักสาธารณะ

นักคิดจำนวนมากให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องสำนักสาธารณะ (Public Conscious) และให้ความหมายไว้ดังพอสรุปได้ว่า สำนักสาธารณะ หมายถึง การคิดและตระหนักในความสำคัญของทรัพย์สิน กิจกรรม หรือประโยชน์ที่เป็นของส่วนรวม และแสดงพฤติกรรมตอบสนองที่มีความสัมพันธ์กับความคิดและความตระหนักนั้น ๆ ชาย โพธิ์สีตา และคณะ (2543: 39) กล่าวว่า สำนักสาธารณะแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับของสำนักแบบบุคคล ได้แก่ การไม่กระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณสมบัติ ซึ่งเรียกว่า สำนักแบบไม่มีส่วนร่วม (Passive Responsibility) และระดับที่ 2 ได้แก่ ระดับที่บุคคลกระทำการอันแสดงว่า ตนมีความรับผิดชอบที่ดีต่อสาธารณสมบัติ ไม่กระทำการที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย และเข้าร่วมเฝ้าระวังหรือแก้ไขปัญหา เรียกว่า สำนักแบบมีส่วนร่วม (Active Responsibility) การที่บุคคลมีสำนักสาธารณะทั้ง 2 แบบจึงจะถือว่าเป็นสมบูรณ์

ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดสำนักสาธารณะได้แก่ ปัจจัยภายใน ซึ่งประกอบด้วยการครุ่นคิด ไตร่ตรองของบุคคล และการพิจารณาตัดสินเพื่อให้คุณค่าและความดี ทศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การรับรู้ การเรียนรู้ การคิด และการขัดเกลาทางสังคม ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ สัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา วิธีการใช้ชีวิต การรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ และสื่อสารมวลชน โดยทั้งปัจจัยภายในและ

ภายนอกจะมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และนำไปสู่การมีสำนึกในระดับต่าง ๆ ก่อนพัฒนาไปสู่การแสดงพฤติกรรมของบุคคลเมื่อได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ

Coopersmith (1984) กล่าวว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดสำนึกสาธารณะของบุคคลมี 2 ประเภท ประเภทแรกคือ ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบภายในตนเอง หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนที่ทำให้ความสำนึกของบุคคลแตกต่างกันไป ประกอบด้วยลักษณะทางกายภาพ (Physical Attributes) ความสามารถทั่วไป (General Ability) สมรรถภาพ (Capacity) และผลงาน (Performance) ภาวะทางอารมณ์ (Affective States) ค่านิยมส่วนบุคคล (Self-values) เพศ (Sex) และความปรารถนา (Aspiration) และประเภทที่ 2 ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบภายนอก หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลปฏิสัมพันธ์ด้วยและก่อให้เกิดสำนึกที่แตกต่างกันไป ได้แก่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โรงเรียน และการศึกษา สถานภาพทางสังคม และกลุ่มเพื่อน

Senge (1999) เสนอว่า องค์กรเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดสำนึกสาธารณะ โดยองค์กรเรียนรู้ตามนัยนี้หมายถึงสถาบันสังคมที่ทำหน้าที่กระตุ้นเร่งเร้า และจูงใจให้สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อสร้างเสริมศักยภาพของบุคคลและองค์กรในการปฏิบัติภารกิจ และปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย

- 1) ผู้นำองค์กร (Local Leader) ได้แก่ ผู้ที่คนทั่วไปรู้จัก เป็นผู้ที่ได้รับมอบ

ต่อผลงานขององค์กร และมีอำนาจในการนำและจัดการองค์กร ทดลอง
ความคิดและนวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นบุคคลที่นำความสำเร็จมาสู่องค์กร
2) ผู้นำเครือข่าย (Network Leaders) เป็นผู้เผยแพร่ความคิดใหม่ ๆ ให้
เกิดขึ้น มีความกระตือรือร้น ช่วยเหลือเกื้อกูล จนสมาชิกในองค์กร
เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ผูกพันและร่วมกันเรียนรู้ ผู้นำประเภทนี้
มักก่อให้เกิดมิตรภาพแบบธรรมชาติ และ 3) ผู้นำการตัดสินใจ
(Executive Leader) ได้แก่ ผู้ที่รับผิดชอบต่อองค์กร ออกแบบ
เงื่อนไขการเรียนรู้ เป็นผู้แสดงตัวอย่าง สนับสนุนให้ผู้ที่มีโอกาส
น้อยได้เรียนรู้ แสดงบทบาทที่เลี้ยงผู้สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้

ประเวศ วะสี (2541) เสนอว่า กลยุทธ์สำคัญที่ก่อให้เกิด
เกิดสำนึกสาธารณะ ได้แก่ การสร้างประชาคม เพราะประชาคม
เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่ง
ทำได้โดยใช้ความรักเป็นแกนกลางเพื่อนำไปสู่การสร้างพลังทาง
สังคม (Social Energy) แต่ความรักในที่นี้ควรเป็นความรักที่
เป็นสากล เช่น ความรักท้องถิ่น ความรักเพื่อนมนุษย์ นอกจากนี้
นี้การเสริมสร้างความรู้ก็เป็นกลยุทธ์สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะ
สร้างสำนึกสาธารณะ แต่ต้องเป็นการเรียนรู้จากความต้องการที่
แท้จริง (Learning by Doing) ซึ่งได้แก่ ความรู้อย่างซาบซึ้งใน
ศาสตร์นั้น ๆ และความรู้ที่ทำให้เกิดการคิดเป็น ทำเป็น เลือกเป็น
ซึ่งถือว่าเป็นความรู้ที่ทำให้บุคคลเชื่อมโยงตนเองเข้ากับโลกทัศน์
หรือสังคมได้ถูกต้องเหมาะสมนอกจากความรักและความรู้แล้ว

ประเวศ วะสี (2541 : 13) กล่าวว่า ความเป็นธรรมชาติ
คือหัวใจของการพัฒนา เนื่องจากหน่วยงานส่วนใหญ่ที่มีบทบาท